

References

1. Blahiy O., Yachniuk M., Berezovskyi V. (2018). Analysis of approaches to the involvement of student youth in health and recreational activities. *Youth scientific bulletin of Lesya Ukrainka Eastern European National University*, 30, 37-41.
2. Rowing on "Dragon" boats: curriculum for children's and youth sports schools / comp. (2016) Yu. M. Shkrebtii, O. O. Cherednychenko, V. P. Morgun, N. P. Yeremenko // Ministry of Youth and Sports of Ukraine, Republican Scientific and Methodological Office; "Drakon" Rowing Federation of Ukraine. Kyiv: LLC "GALLAGRUPP", Ukraine. 92.
3. Ieremenko (Spychak), N. P. (2014). Characteristics of rowing on the "Dragon" boats as one of the means of physical recreation. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University*, 1(42), 35-40.
4. Ieremenko N.P. et al. (2020). Methodological recommendations for independent work of students "Aquatic types of aquarecreation as a means of health-recreational motor activity of schoolchildren, youth and adults." NUFVVSU, 42.
5. Ieremenko N.P. (2014). Characteristics of rowing on "Dragon" boats as one of the means of physical recreation. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University*, 1 (42), 35-40.
6. Ieremenko, N. P. (2020). Age-specific features of rational long-term training in rowing on the Dragon boats. *Innovative and information technologies in physical culture, sports, physical therapy and occupational therapy: materials of the III All-Ukrainian electronic scientific and practical conference with international participation* (Kyiv, April 8, 2020). Kyiv: NUFVVSU, Ukraine, 63-64.
7. Imas E., Dutchak M., Kateryna U. (2018). Organizational and methodological principles of student sports development: domestic and foreign experience. *Theory and methods of physical education and sports*, (2), 89-97.
8. Peha B., Peha M. (2020). Rowing on "Dragon" boats as the most popular discipline of the International Canoe Federation. *Actual problems of physical culture, sports and physical education: coll. materials of the First All-Ukrainian science and practice Internet Conf. from international participation*, December 2 - Poltava: Yury Kondratyuk National University, Ukraine, 177-179.
9. Skvortsova, O.O. (2020). Peculiarities of physical training of rowers on the "Dragon" boats, Kherson State. University, Faculty of Physical Education and Sports, Department of Olympic and Professional Sports. Kherson: KhSU, Ukraine, 46.
10. Ieremenko N., Shynkaruk O., Moseychuk Yu., Moroz O., Ivashchenko O., Yarmak O., Andrieieva O., Galan Ya. Analysis of Main Ergometric Parameters of Elite Kayak Athletes Specialized in Different Distance Events (2021). *Sport Mont*, 19, 59-63.
11. Lane K., Jespersen D., McKenzie D. C. (2005). The effect of a whole body exercise programme and dragon boat training on arm volume and arm circumference in women treated for breast cancer. *European Journal of Cancer Care*. T. 14, 4, 353-358.
12. Ray H. A., Verhoef M. J. (2013). Dragon boat racing and health-related quality of life of breast cancer survivors: a mixed methods evaluation // *BMC complementary and alternative medicine*. T. 13, 1, 1-12.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).28

УДК 378:37.091.12:796-051

Жиденко А.О.

доктор біологічних наук, професор, професор кафедри біології,
професор кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я і спорту Національного
університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів
ORCID: 0000-0002-3070-1575

Паперник В.В.

кандидат біологічних наук,
доцент кафедри біології, доцент кафедри екології та охорони природи
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів
ORCID: 0000-0002-3219-9523

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ТРЕНЕРІВ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Стаття присвячена вивченню особливостей професійної підготовки бакалаврів окремих факультетів двох закладів вищої освіти (ЗВО) для найліпшої підготовки тренерів і можливості додаткової спеціалізації оздоровчого характеру. У роботі використано теоретичні методи аналізу, аналогії і порівняння освітніх програм, моделювання та прогнозування теоретичних та практичних підходів щодо розуміння концепцій професійного становлення майбутніх тренерів. Їх навчання у ЗВО та складання освітньої програми (ОП), зокрема стосовно дисциплін медико-біологічного циклу, особливо у контексті фізіологічних курсів, які мають значення для формування у майбутнього тренера сучасних теоретичних знань з особливостей функціонування організму на різних етапах його розвитку та під впливом стрес чинників, зокрема фізичних навантажень. Формування знань про динаміку та характер взаємозв'язків різних фізіологічних систем організму під час виконання фізичного навантаження різного ступеня складності, набуття студентами основних вмінь та навичок оцінки функціонального стану організму людини у зв'язку із впливом оздоровчих та спортивних навантажень; засвоєння студентами знань про основні механізми програмування, регуляції і контролю найбільш складних форм свідомої діяльності, спрямованої на досягнення цілей, здійснення намірів і реалізацію планів. Тому дисципліні медико-біологічного циклу спеціальності 017 Фізична культура і спорт не можуть мати менше 42 кредитів, або в циклі професійної підготовки їх відсоток був не менше 27%, як у це є в ОП на тренерському факультеті НУФВС України, головним навчально-методичним центром у сфері фізичного виховання і спорту.

Ключові слова: професійна підготовка тренерів, освітня програма, фізіологічні курси, кількість годин, види контролю.

Zhydenko A., Papernyk V. Professional training of coaches in the field of physical culture and sports. The article is devoted to the study of the features of professional training of bachelors of individual faculties of two institutions of higher education (HEI) for the best training of trainers and the possibility of additional specialization of a health-related nature. The work uses theoretical methods of analysis, analogy and comparison of educational programs, modelling and forecasting of theoretical and practical approaches to understanding the concepts of professional development of future coaches. Their training in higher education institutions and the preparation of an educational program (EP), in particular, in relation to the disciplines of the medical and biological cycle, especially in the context of physiological courses, which are important for the formation of the future trainer of modern theoretical knowledge on the peculiarities of the functioning of the body at various stages of its development and under the influence of stress factors, in particular, physical exertion. The formation of knowledge about the dynamics and nature of the relationships of various physiological systems of the body during physical exercise of varying degrees of complexity, the acquisition by students of the basic abilities and skills of assessing the functional state of the human body in connection with the influence of recreational and sports loads; assimilation of knowledge by students about the main mechanisms of programming, regulation and control of the most complex forms of conscious activity aimed at achieving goals, realizing intentions and implementing plans. Therefore, the disciplines of the medical-biological cycle of the specialty 017 Physical culture and sports cannot have less than 42 credits, or in the cycle of professional training their percentage was at least 27%, as it is in the EP at the coaching faculty of the National Academy of Sciences of Ukraine, the main educational and methodological centre in the field of physical education and sports.

Keywords: professional training of coaches, educational program, physiological courses, number of hours, types of control.

Постановка проблеми. Наразі, коли навчання на факультетах фізичного виховання вже третій рік триває у змішаному форматі або дистанційно, завдання з підготовки тренера професіонала стає все більш складним, майже недосяжним. В Інтернеті ж пропонується великий спектр освітніх послуг. За певну плату Ви отримуєте «ксиви» фітнес-тренера, або тренера будь-якої іншої спеціалізації в будь-якому виді спорту, але навряд чи можна назвати такого тренера – професіоналом. Авторами в 2019 році була опублікована стаття «Формування професійних компетентностей фахівців з фізичної культури та спорту засобами медико-біологічних дисциплін» [1], де було простежено якими дисциплінами медико-біологічного циклу формуються окремі програмні фахові компетентності (ФК) та програмні результати навчання (ПРН) і наскільки вони важливі для майбутнього вчителя фізкультури та тренера. Крім того, наводилися розрахунки, на скільки зменшилася кількість кредитів та годин згідно з постановами МОН України від 26.01.2015 № 47 «Про особливості формування навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік» та «Роз'яснення та рекомендації щодо реалізації ...» цього наказу від 13.03.2015 № 1/9-126. Але ніхто не міг припустити, що перехід на змішане та дистанційне навчання у зв'язку з карантинном, і нові вимоги до складання Освітніх програм, призведе до ще більшого зменшення медико-біологічних дисциплін на нашому факультеті фізичного виховання НУЧК імені Т. Г. Шевченка. Виходячи з цього і для вирішення цієї проблеми сформульовано мету роботи.

Мета статті: проаналізувати освітні програми бакалаврів спеціальності 017 Фізична культура і спорт двох ЗВО з метою оцінки формуванню фахових компетентностей тренера для виконання професійних обов'язків у дитячих спортивних школах, його можливості набуття знань з функціонування організму за допомогою фізіологічних курсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Провідним закладом вищої освіти у галузі фізичної культури і спорту є Національний університет фізичного виховання і спорту (НУФВС) України. Це головний навчально-методичний центр у сфері фізичного виховання і спорту. Так, на тренерському факультеті Робочою групою було розроблена Освітньо-професійна програма «Тренерська діяльність в обраному виді спорту» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 ОСВІТА/ПЕДАГОГІКА (нова редакція) [7], яка була затверджена вченою радою (протокол №10 від 21 травня 2019 року). Згідно нею дисципліні медико-біологічного циклу складають 42 кредити, вони відносяться до циклу Обов'язкових компонентів і входять до циклу спеціалізації. Менша кількість кредитів у дисциплін гуманітарного циклу, більшість кредитів як це і має бути, відводиться спеціалізованим дисциплінам і окремо виділено Цикл спеціалізації, що становить 48 кредитів. У відсотках це буде так: медико-біологічні - 23%, гуманітарні - 15,3%, а цикл спеціалізації разом з дисциплінами представленої спеціальності 61,7%. Ми повністю згодні з таким розподілом годин, відчувається, що гарант, його проектна група зацікавлені, щоб молоді фахівці могли складати програми тренування, усвідомлюючи, що відбувається в організмі людей, які довірили їм своє здоров'я у фітнес залах, та дітей, яких батьки привели на тренування. Студенти під час своїх спеціалізованих занять різними видами спорту будуть розуміти, що відбувається в їхньому організмі, коли у них кардіо- або силове тренування і що їм чекати від свого організму наступного дня. Цілком протилежна картина на факультеті фізичного виховання нашого НУЧК імені Т.Г. Шевченка. Минулого року нами було опубліковано стаття про

неприпустимі зміни до ОП для магістрів, де деканом, який зараз є завідувачем кафедри, було виключено дисципліни медико-біологічного циклу [2]. Ефект статті виявився протилежним, під його наполегливим впливом гарант ОП 017 Фізкультура та спорт першого (бакалаврського) рівня зменшив кількість кредитів і годин для медико-біологічних дисциплін та продовжив об'єднання фізіологічних дисциплін. Таким чином, Фізіологія рухової діяльності стало мати 150 годин (5 кредитів): 54 години – лекції, які розподілилися по 18 годин на три модулі: Вікова фізіологія (ВФ), Психофізіологія (ПФ), Фізіологія спорту (ФС), для 56 годин Лабораторних занять розподіл був наступним: 16 год. (ВФ) +20 (ПФ) +20 (ФС). Звичайно, для студентів 3 курсу ця дисципліна стала найважчою, кількість і якість видів контролю представлені в Таблиці 1.

Таблиця 1

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ
з "Фізіології рухової діяльності (1, 2, 3 Модулі)"**

<i>Види контролю</i>	<i>Кількість</i>	<i>Бали</i>	<i>Загальна кількість балів</i>
Модуль 1. Вікова фізіологія			
Лабораторні заняття	8	1	8
Модуль 2. Психофізіологія			
Лабораторні заняття	8	2	16
Тестування	3	5	15
Контрольна робота	1	2	2
Практична робота Індивідуальне завдання	1	9	Складання цілеспрямованого поведінкового акту за П.К. Анохіним. 9
Модуль 3. Фізіологія спорту			
Лабораторні заняття	10	2	20
Тестування	1	5	5
Творче завдання	8	0,5	4
Колоквіум	1	3	3
Вид контролю: диф. залік.			18
Всього			100

У такій видозміні ця дисципліна опинилася у 2021–2022 навчальному році другого семестру. Цей навчальний план підготовки бакалаврів галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка Спеціальності 017 Фізична культура і спорт був розміщений на сайті Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка з терміном навчання 3 роки 10 місяців, кваліфікацією – тренер-викладач з виду спорту та детально проаналізовано нами у статті "Роль медико-біологічних дисциплін у якійсній підготовці майбутніх фахівців галузі фізичного виховання та спорту [3], де відсоток медико-біологічних дисциплін становив 14,3% (проти 23% у НУФВС). Добре, що заняття були відновлені у квітні, коли вже викладачі та студенти мали можливість користуватися інтернетом, лекції та лабораторні заняття проводились на платформі «Zoom», а всі інформаційні матеріали по всіх модулях знаходились у Гугл-класі. Крім того, лекції, тексти лабораторних робіт, завдання для контрольних робіт з Змістових Модулів 2 і 3 (Психофізіологія та Фізіологія спорту) були ще на платформі «Moodle», де студенти могли пройти також 4 тестування. Галузева експертна рада (ГЕР) в 2021 році, за результатами розгляду акредитаційної справи, рекомендувала ухвалити рішення про акредитацію цієї освітньої програми зі отриманими значними зауваженнями. Так, для пункту 1.3 «Цілі освітньої програми та програмні результати навчання...», є зауваження: «Мета освітньої програми не повною мірою відображає її специфіку. Основний зміст ОП спрямований на підготовку тренера з обраного виду спорту, проте у меті ОП про це не зазначається.» Для пункту 2.2 «Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти...», є зауваження: «Існує невідповідність між програмними компетентностями та освітніми компонентами. Згідно з матрицею відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми ФК 6 (Здатність до розуміння ретроспективи формування сфери фізичної культури і спорту) забезпечується зокрема ОК 4 (Філософія та культурологія) та ОК 6 (Анатомія). ФК 7 (Здатність застосовувати знання про будову та функціонування організму людини) забезпечується зокрема ОК 1 (Історія України). ФК 13 (Здатність застосовувати сучасні технології управління суб'єктами сфери фізичної культури і спорту) забезпечується ОК 16 (Біомеханіка рухової діяльності). Наявна невідповідність між програмними результатами навчання та освітніми компонентами. Згідно з матрицею відповідності програмних результатів навчання компонентам освітньої програми ПРН 18 (Аналізувати психічні процеси, стани та властивості людини під час занять фізичною культурою і спортом) забезпечується ОК 8 (Фізіологія

людини) та ОК 12 (Основи медичних знань) [8]. В наступному 2022-2023 навчальному році не були виправлені помилки і зауваження ГЕР, а навпаки була знову змінена ОП і курс Фізіологію людини приєднали до Фізіології рухової діяльності. Цей, об'єднаний курс, студенти були зобов'язані вивчати не на третьому курсі у п'ятому семестрі, як це було прописано в акредитаційній ОП, а на другому курсі в третьому семестрі, як у навчальному плані для ФЛ. Навчальний процес також проходив у змішаному форматі, з переважанням дистанційного. Таким став розподіл годин та види контролю.

Таблиця 2

Обсяг дисципліни		
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	6	6
Кількість годин:	180	180
лекції	46(16ФЛ+6ВФ+6ПФ+18ФС)	14(4+2+2+6)
практичні / семінарські лабораторні контрольні роботи	62(24ФЛ+10ВФ+10ПФ+18ФС)	18(6+2+2+8)
індивідуальні завдання	12	12
самостійна робота студента	60	136

За звичайного арифметичного підсумовування лекційних годин цих дисциплін цифри були б такими $32+54=86$ годин, а лабораторних робіт $36+56=92$ години. Звичайно, 178 аудиторних годин не відповідають жодним вказівкам МОН та розпорядженням навчальному відділу нашого НУЧК, тому гарант їх благополучно скоротив до цифр, наведених у таблиці 2. Тим самим, у студентів знову відібрали можливість отримання знань про функціонування організму на 40 лекційних та 30 лабораторних годин. Переходимо до розподілу балів, які отримують студенти за виконану поточну роботу у семестрі, згідно формам контролю, що розміщено в таблицях 3 і 4.

Таблиця 3

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ з "Фізіології рухової діяльності (1 і 2 Модулі)"

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Модуль 1. Фізіологія людини			
Лабораторні заняття	12	2	24
Тестування	6	3	18
Контрольні роботи	1+1+1	6+2+2	10
Індивідуальне завдання			8
Модуль 2. Вікова фізіологія			15
Вид контролю: екзамен			25
Всього		100	

Таблиця 4

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ з "Фізіології рухової діяльності (3 і 4 Модулі)"

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Лабораторні заняття	14	3	42
Тестування	4	5	20
Контрольна робота + творче завдання з ФС	1 + 8	3+1	3+8 = 11
Індивідуальне завдання	1	12	Складання цілеспрямованого поведінкового акту за П.К. Анохіним. 12
Колоквіум	1	9	9
Всього			100

Студенти за свою сумлінну роботу протягом семестру могли здобути 175 балів, щоб їх знання на іспиті можна було оцінити у 25 балів, отримані ними бали перед іспитом знову перераховувалися, тому що в шкалі оцінювання максимальна сума балів за всі види навчальної діяльності дорівнює 100 балам. Виникає питання: навіщо так багато видів контролю для однієї дисципліни, але в тому й парадокс, що це не одна, а чотири дисципліни та величезний обсяг інформації, який студент другого курсу, на третьому семестрі просто фізично та розумово не зможе не тільки запам'ятати, але сприйняти його. Існують психофізіологічні закони сприйняття та механізми запам'ятовування, вони існують незалежно від волі людини та указівок керівництва. Тільки таке покрокове навчання з використанням електронних платформ, особливо «Moodle», в якому зібрана вся інформація всіх видів контролю, окремо для Фізіології людини і окремо для Фізіології рухової діяльності. Тому студент у

будь-який момент, хоч рано вранці, хоч пізно ввечері може попрацювати і залишити для викладача: результати і висновки Лабораторних занять, рішення завдань контрольних робіт, виконані індивідуальні завдання та результати тестування. Студенти, хто дійсно хотів отримати знання та добре здати сесію змогли це зробити. Гарант спеціальності 014 виявилася більш стійкою до тиску колишнього декана і відповідальнішою, розуміючи, яке значення для майбутнього вчителя фізкультури мають знання з функціонування організму учня під дією фізичних навантажень, особливо в пубертатний період, коли швидке зростання опорно-рухового апарату та відставання в будові, потужності та функціональної можливості міокарда, може призвести під впливом сильних фізичних навантажень у субмаксимальній зоні до синдрому миттєвої смерті. Тому студенти 21 групи спокійно освоїли курс «Фізіології людини» (4 кредиту: 32 години лекцій і 36 годин лабораторних занять) а на наступний навчальний рік 2023-2024 у 5 семестрі приступають до вивчення дисципліни «Фізіологія рухової діяльності» (5 кредитів: 54 год лекцій та 56 годин лабораторних робіт).

Нажаль ОП, за якою ми зараз займаємось, відсутня на сайті нашого факультету і університету. Тому прикладом є фізіологічні дисципліни, заняття з яких проводяться мною. Тут виникає ще одна проблема: хто не зміг вчасно приєднатися к навчання, можливо навіть з поважної причини, і в нього - борг, то тоді як йому пройти всі складові курсу ФРД. Самостійно це здолати неможливо: студенти мені пишуть у «Viber», «Telegram» і просять про допомогу, тому хоча б основну частину, що стосується ФС треба пояснювати індивідуально. Окремі викладачі кафедри спорту радять, зменшити кількість матеріалу, що вивчається, найвище так багато. Але кількість фізіологічних систем в організмі скоротити не можливо, вони всі необхідні тією чи іншою мірою для функціонування організму в спокої, або під дією різних стресових факторів, одним з яких є фізичне навантаження. Тому механізми їх роботи тренеру знати надзвичайно потрібно, як і те, що відбуватиметься в організмі дитини, коли вона виконує фізичні вправи, що тренер розписав на тренувальний день, тиждень, місяць, рік, для своїх підопічних тощо.

В 2015 році наша кафедра, біологічних основ фізичного виховання, здоров'я і спорту, отримала ліцензію на проведення освітньої діяльності з спеціальності: 014.14 Середня освіта (Здоров'я людини) бакалавр, був проведено перший набір абітурієнтів на нову спеціальність факультету фізичного виховання, але вже 12.05.2016 Наказом № 506 був введено новий Перелік предметних спеціальностей 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями), за якими здійснюється формування та розміщення державного замовлення [6], окремої предметної спеціалізації «Здоров'я людини» не залишилось, вона було приєднана до біології. Співробітники нашої кафедри були не згодні, що ми і висловили у статті [4]. Крім того, ми відстоювали можливість на факультеті фізичного виховання отримання студентами додаткових спеціалізацій «Фізична реабілітація», «Фізична терапія та ерготерапія» [8], але зараз це не на часі. На природничо-математичному факультеті НУЧК імені Т.Г. Шевченка були успішно акредитовані (Рівень В) Освітні програми: Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) з рівнім вищої освіти Бакалавр та Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) з рівнім вищої освіти Магістр, на що є Експертні висновки галузевої експертної ради від 23.04. 2021 р. і це добро. На факультеті фізичного виховання нашого університету, коли немає у майбутніх фахівців базових знань щодо нормального функціонування організму у спокої та під дією стрес факторів, одним із яких є фізичне навантаження, не можна цього робити, немає можливості додаткової спеціалізації оздоровчого характеру.

Висновки. 1. Медико-біологічні дисципліни є основою, базисом для професійної підготовки тренерів, зокрема фізіологічні курси, які мають значення для формування у майбутнього тренера сучасних теоретичних знань з особливостей функціонування організму на різних етапах його розвитку та під впливом стрес чинників, зокрема фізичних навантажень, а також знань про динаміку та характер взаємозв'язків різних фізіологічних систем організму під час виконання фізичного навантаження різного ступеня складності, набуття студентами основних вмінь та навичок оцінки функціонального стану організму людини у зв'язку із впливом оздоровчих та спортивних навантажень; засвоєння студентами знань про основні механізми програмування, регуляції і контролю найбільш складних форм свідомої діяльності, спрямованої на досягнення цілей, здійснення намірів і реалізацію планів. Все це необхідно для правильної побудови тренування.

2. Дисципліни медико-біологічного циклу спеціальності 017 Фізична культура і спорт не можуть мати менше 42 кредитів, або в циклі професійної підготовки їх відсоток був не менше 27%, як у це є в ОП на тренерському факультеті НУФВС України, головним навчально-методичним центром у сфері фізичного виховання і спорту.

Об'єднання чотирьох різних фізіологічних дисциплін в одну є методичною помилкою і не сприяє виконанню мети освітньої програми Фізична культура і спорт; формуванню фахових компетентностей та програмних результатах навчання згідно стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня спеціальність 017 Фізична культура і спорт.

Список використаних джерел

1. Жиденко А.О., Міщенко Т.В. Формування професійних компетентностей фахівців з фізичної культури та спорту засобами медико-біологічних дисциплін. *Сучасні підходи до формування*

професійних компетентностей фахівців фізичної терапії та ерготерапії : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю присвяченої 20-й річниці з дня заснування факультету здоров'я та фізичного виховання УжНУ 17–18 жовт. 2019 р. Ужгород. С. 170-172.

2. Жиденко А.О., Міщенко Т.В., Паперник В.В. Професійна підготовка магістрів у галузі фізичної культури та спорту: проблеми і можливості. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наукових праць, 2022. Випуск 3К (147) 22. С. 144-149.

3. Жиденко А. О., Міщенко Т. В. Роль медико-біологічних дисциплін у якісній підготовці майбутніх фахівців галузі фізичного виховання та спорту. *Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти*: матеріали II Міжн. наук.-практ. конф. 22–23 квітня 2021 р. / ред. колегія А. В. Кріпінський, О. В. Білоус [та ін.]. Харків : Друкарня Мадрид, 2021. С. 26-28.

4. Жиденко А. О., Бібчук К. В., Паперник В. В. Обґрунтування доцільності підготовки фахівців зі спеціальності 014.14 середня освіта (здоров'я людини) на факультеті фізичного виховання. *Український журнал медицини, біології та спорт*. 2019. Том 4, № 6 (22), С. 399-406

5. Жиденко А. О., Міщенко Т. В. Перспективи підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії на факультеті фізичного виховання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15 Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наукових праць, 2019. Випуск 5 К (113)19. С. 117-121.

6. Наказ Міністерства освіти і науки України 12.05.2016 №506 Про затвердження Переліку предметних спеціальностей 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями), за якими здійснюється формування та розміщення державного замовлення та поєднання спеціальностей (предметних спеціальностей) в системі підготовки педагогічних кадрів. https://zakononline.com.ua/documents/show/362085_491901.

7. Освітньо-професійна програма «Тренерська діяльність в обраному виді спорту» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 ОСВІТА/ПЕДАГОГІКА (нова редакція) Національний університет фізичного виховання і спорту України. URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/rozklad/opp_trenerska_d-t_bakalavr_2019.pdf

8. Експертний висновок галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка Освітня програма 24284 Фізична культура і спорт Рівень вищої освіти Бакалавр Спеціальність 017 Фізична культура і спор. URL: <https://public.naq.gov.ua/>

References

1. Zhydenko A.O., Mishchenko T.V. (2019). Formation of professional competences of specialists in physical culture and sports by means of medical and biological disciplines. *Modern approaches to the formation of professional competences of specialists in physical therapy and occupational therapy*: materials of the scientific and practical conference with international participation dedicated to the 20th anniversary of the founding of the Faculty of Health and Physical Education of UzhNU " (October 17-18, 2019, Uzhgorod), 170-172.

2. Zhydenko A.O., Mishchenko T.V., Papernyk V.V. (2022). Professional training of masters in the field of physical culture and sports: problems and opportunities. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series No. 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, 3K (147) 22, 144-149.

3. Zhidenko A. O., Mishchenko T. V. (2021). The role of medical and biological disciplines in the quality training of future specialists in the field of physical education and sports. *Health of the nation and improvement of physical culture and sports education*: materials of the II International Scientific and Practical Conference, (April 22–23, 2021, Kharkiv), 26-28.

4. Zhydenko A., Bibchuk K., Papernyk V. (2019). Substantiation feasibility of preparation specialists in the specialty 014.14 "Secondary education (Human health)" at the physical training faculty. *The Ukrainian magazine of medicine, biology and sport*, T. 4, 6 (22), 399-406.

5. Zhydenko A. O., Mishchenko T. V. (2019). Prospects for training specialists in physical therapy, occupational therapy at the faculty of physical education. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University named after M.P. Dragomanova. Series No. 15 Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, 5 K (113)19, 117-121.

6. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine 12.05.2016 No. 506 On approval of the List of subject specialties 014 "Secondary education (by subject specialties), according to which the formation and placement of the state order and the combination of specialties (subject specialties) in the system of training of pedagogical personnel are carried out. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/362085_491901.

7. Educational and professional program "Coaching activity in the chosen sport" of the first (bachelor's) level of higher education, specialty 017 Physical culture and sports, field of knowledge 01 EDUCATION/PEDAGOGY (new edition) National University of Physical Education and Sports of Ukraine. URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/rozklad/opp_trenerska_d-t_bakalavr_2019.pdf

8. Expert opinion of the sectoral expert council regarding the possibility of accreditation of the educational program of the T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Collegium". Educational program 24284 Physical culture and sports Higher education level Bachelor Specialty 017 Physical culture and sports. URL: <https://public.naq.gov.ua/-121>.